

La course aux colonies

L'Angleterre, qui avait perdu presque toutes ses colonies nord-américaines en 1783, ne tarda pas à en acquérir de nouvelles. En l'espace d'un siècle, elle gagna environ les deux tiers de ce qui constitue aujourd'hui le dominion du Canada. En Inde, à la suite d'une mutinerie des Indiens contre les Anglais, la Compagnie des Indes orientales fut abolie (1858), ses territoires réunis à la couronne britannique; en 1876, la reine Victoria était proclamée impératrice des Indes. L'annexion de la Birmanie se fit vers 1885. En Asie orientale, trois pays seulement réussirent à garder leur indépendance : le Japon, le Siam ou Thaïlande et la Chine (voir page 182).

Entre 1862 et 1867, les Français occupèrent la Cochinchine et placèrent le Cambodge sous leur protectorat. Après 1883, leur protectorat s'étendit sur le Tonkin, l'Annam et le Laos. Les Hollandais agrandissaient leurs possessions dans les Indes; ils finirent par contrôler toute l'Insulinde, à l'exception d'une partie de Bornéo et de Timor. En 1898, les États-Unis eux-mêmes prirent pied dans les Indes orientales. Une révolte ayant éclaté à Cuba contre le gouvernement espagnol, les Américains, sous le président Mac Kinley, soutinrent les révoltés et battirent les Espagnols. Le traité de paix accorda l'indépendance à Cuba et força les Espagnols à vendre les Philippines aux États-Unis. A plusieurs reprises et sous l'impulsion du président Théodore Roosevelt, les Américains intervinrent dans les révolutions sud-américaines.

Avant 1880, les Européens ne possédaient en Afrique que quelques régions côtières. Les

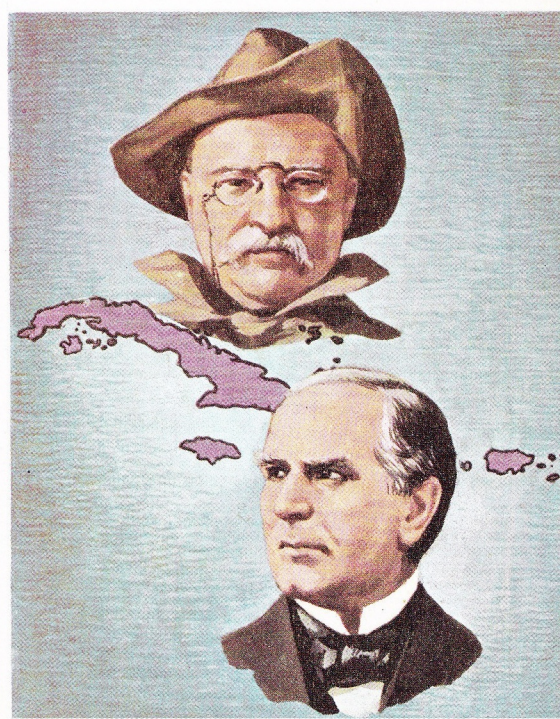
Français avaient l'Algérie; les Portugais, l'Angola et le Mozambique. D'autre part, au sud, les Boers, colons hollandais, avaient fondé l'État libre d'Orange et le Transvaal. Le reste de l'Afrique resta inconnu jusqu'aux voyages de Livingstone et de Stanley. Celui-ci réalisa une remarquable traversée de l'Afrique d'est en ouest (1874-1877).

L'Europe entrevit de magnifiques possibilités d'expansion. En 1884 et 1885, l'Allemagne s'empara du Togo, du Cameroun, du sud-ouest et de l'est de l'Afrique. En 1885, le Congo fut déclaré État indépendant, sous la souveraineté du roi des Belges, Léopold II. En 1908, le roi en faisait don à la Belgique. Entre 1880 et 1890, Cecil Rhodes créa pour l'Angleterre, entre les colonies allemandes et portugaises, la Rhodésie. Cette poussée des Anglais vers le nord fut consolidée en 1902 par leur victoire sur Krüger et ses Boers. Dans le nord-est, l'Angleterre obtint le contrôle des régions s'étendant du lac Victoria aux frontières sud de l'Égypte, elle-même protectorat britannique.

Pendant ce temps, la France édifiait un vaste empire colonial au Sahara et en Afrique occidentale et équatoriale. Colonie française en 1896, Madagascar fut dotée par Gallieni d'un réseau de routes et de nombreuses écoles. La Tunisie était protectorat français depuis 1881. Une grande partie du Maroc le devint en 1912 et fut administrée par Lyautey.

Carte du haut, à gauche : un légionnaire, pionnier de la pénétration française au Sahara; Stanley et Krüger; à droite : T.E. Lawrence, un Anglais qui persuada l'Arabie de combattre contre les Turcs durant la Première Guerre mondiale; Rhodes et Gallieni.

En bas, carte de gauche : Lyautey, un Boxer (voir page 182) et W.H. Taft, premier gouverneur américain des Philippines et futur président des É.-U.; carte de droite (Cuba) : le président Théodore Roosevelt et le président Mac Kinley.

DE JACHT NAAR KOLONIËN

In het Europa van de negentiende eeuw veroorzaakten de bevolkingstoename en het verlangen om nieuwe markten te vinden een nieuwe golf van kolonialisme.

Engeland, dat in 1783 het grootste gedeelte van zijn Noordamerikaanse bezittingen had verloren, liet geen tijd verloren gaan om nieuwe te veroveren. In minder dan een eeuw tijd omvatten deze ongeveer tweederde van het huidige dominion Canada. In Indië werd na de opstand tegen de Britse overheersing (1857 - 58) de Britse Oostindische Compagnie afgeschaft en de door haar beheerste gebieden onder de Kroon geplaatst. Achtien jaar later, in 1876, werd Koningin Victoria tot Keizerin van Indië uitgeroepen. Intussen veroverde Engeland in de vijftiger jaren Birma.

In Australië verschenen de eerste Britse kolonisten niet vóór ongeveer 1790. Omstreeks 1890 waren Nieuw Zuid-Wales, Victoria, Queensland, Zuid-Australië en West-Australië even zoveel bloeiende staten met hun eigen vertegenwoordigende regeringen. Nieuw-Zeeland, dat eerst in 1840 door opperhoofden der Maoris aan Engeland werd afgestaan, werd in 1907 een dominion met zelfbestuur.

In Oost-Azië was de Europese rivaliteit zo sterk, dat slechts drie landen hun onafhankelijkheid wisten te bewaren: Japan, Siam en China. De Boxeropstand in 1900 was een duidelijke waarschuwing voor vreemdelingen, dat de Chinezen geen immenging zouden dulden.

Tussen 1862 en 1867 bezetten de Fransen Cochinchina en stelden een protectoraat over Cambodja in. Na 1883 breidden ze dit protectoraat uit tot Tonkin, Annam en Laos. Intussen vergrootten de Nederlanders voortdurend hun bezittingen in Oost-Indië, tot ze in 1914 de hele archipel beheersten, met uitzondering van Brits Noord-Borneo en Portugees Timor. In 1898 kregen zelfs de Verenigde Staten vaste voet in Oost-Azië, door de Philippijnen van Spanje af te kopen. De eerste Amerikaanse gouverneur aldaar was rechter W.H. Taft, die later President der Verenigde Staten zou worden.

De aankoop van de Philippijnen was het gevolg van een gebeurtenis aan de andere kant van de wereld. In het begin van het jaar 1898 was Cuba tegen de Spaanse regering in opstand gekomen en de Verenig-

de Staten, onder President Mac Kinley, hadden het land daarbij ondersteund. Het vredesverdrag, dat na de nederlaag van Spanje werd gesloten, hield ook in de aankoop van de Philippijnen door de Amerikanen. Van 1898 tot 1901 en in 1906, onder het presidentschap van Theodore Roosevelt, vormde Amerika zelfs voorlopige regeringen in Cuba.

Tot 1880 bezetten de Europese landen slechts enkele kustgebieden in Afrika. De Fransen bezaten Algerië; de Portugezen hadden Angola en Mozambique. De Boeren, die door de Britten in 1814 uit de punt van Zuid-Afrika verdrongen waren, hadden later een trek naar het noorden ondernomen om Oranje Vrijstaat en Transvaal te stichten. Voor het overige was Afrika nog steeds het Zwarte Continent. Nu volgde echter een golf van ontdekkingstochten, waaraan Livingstone en Stanley deelnamen.

Plotseling zag Europa de mogelijkheid tot expansie en greep deze mogelijkheid aan. In 1884 en 1885 bezette Duitsland Togoland, Kameroen, Zuidwest-Afrika en Duits Oost-Afrika. In 1888 werd Kongo een vrijstaat onder de Belgische koning Leopold II, en in 1908 werd het Belgisch grondgebied. In 1889 veroverde Italië een groot deel van Somaliland. Tussen 1880 en 1900 rukte Engeland uit Zuid-Afrika naar het noorden op, voornamelijk dankzij de pogingen van Cecil Rhodes. Deze drang naar het noorden werd verstevigd door de tegen het einde van de eeuw gevoerde oorlog met de strijdkrachten van de Boerenpresident Kruger. In de noordoostelijke sector van Afrika veroverde Engeland het gezag over een gebied, dat zich van het Victoriameer tot aan de zuidelijke grens van Egypte uitstrekte.

Intussen bouwde Frankrijk met behulp van het Vreemdelingenlegioen een geweldig rijk op in de Sahara en in Equatoriaal Afrika. In 1896 werd Madagascar tot Franse kolonie uitgeroepen en in de jaren daarna voorzag de eerste Franse gouverneur, Joseph Gallieni, het eiland van talrijke scholen en nieuwe wegen. In 1912 werd een groot deel van Marokko, onder het bestuur van Lyautey, een Franse bezitting.

Boven : Grote figuren uit de Afrikaanse geschiedenis. **Links :** een legionair, Stanley en Kruger. **Rechts :** De figuur bovenaan is T.E. Lawrence, de Engelsman die Arabië ertoe overhaalde, in de Eerste Wereldoorlog tegen de Turken te vechten. **Onder :** Rhodes en Gallieni. **Onder links :** Lyautey, een Boxer en W.H. Taft. **Onder rechts :** President Theodore Roosevelt en President MacKinley.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.